

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΤΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ
ΣΕ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του, στις 2 Μαΐου 2018, με την εξής σύνθεση : Ανδρονίκη Θεοδοκάτου, Πρόεδρος, Ιωάννης Σαρμάς, Μαρία Βλαχάκη, Άννα Λιγωμένου, Αγγελική Μαυρουδή και Κωνσταντίνος Κωστόπουλος, Αντιπρόεδροι, Γεώργιος Βοΐλης, Βασιλική Ανδρεοπούλου, Μαρία Αθανασοπούλου, Σταμάτιος Πουλής, Κωνσταντίνα Ζώη, Δημήτριος Πέππας, Αγγελική Μυλωνά, Γεωργία Τζομάκα, Στυλιανός Λεντιδάκης, Θεολογία Γναρδέλλη, Βιργινία Σκεύη, Κωνσταντίνος Εφεντάκης, Βασιλική Σοφιανού, Αγγελική Πανουτσακοπούλου, Δημήτριος Τσακανίκας, Ευφροσύνη Παπαθεοδώρου, Βασιλική Προβίδη, Κωνσταντίνος Παραθύρας, Ασημίνα Σακελλαρίου, Αργυρώ Μαυρομάτη, Ειρήνη Κατσικέρη, Γεωργία Παπαναγοπούλου και Νεκταρία Δουλιανάκη, Σύμβουλοι. Γραμματέας η Ελένη Αυγουστόγλου.

Γενικός Επίτροπος Επικρατείας : Αντώνιος Νικητάκης, Επίτροπος Επικρατείας, κωλυομένης της Γενικής Επιτροπής της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, Χρυσούλας Καραμαδούκη.

Για να δικάσει την από 22.12.2017 (αριθμ. καταθ. .../22.12.2017) αίτηση του Ελληνικού Δημοσίου, που εκπροσωπείται από τον Υπουργό Οικονομικών, ο οποίος παραστάθηκε διά του Νομικού Συμβούλου του Κράτους Νικολάου Καραγιώργη,

κ α τ ά της εταιρείας με την επωνυμία «.....», που εδρεύει στην ..... (οδός .....) και εκπροσωπείται νόμιμα, η οποία παραστάθηκε μετά της πληρεξουσίας δικηγόρου της Ελένης Κουτσιμπού (Α.Μ. Δ.Σ.Α. 7067).

Με την αίτηση αυτή επιδιώκεται η αναίρεση της 996/2017 οριστικής απόφασης του Ι Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Κατά τη συζήτηση που ακολούθησε το Δικαστήριο άκουσε:

Τον εκπρόσωπο του Ελληνικού Δημοσίου, ο οποίος ζήτησε την παραδοχή της αίτησης.

Την πληρεξούσια δικηγόρο της αναιρεσίβλητης εταιρείας, η οποία ζήτησε την απόρριψή της. Και

Τον Επίτροπο της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, ο οποίος ανέπτυξε την από 2.5.2018 έγγραφη γνώμη του και πρότεινε την παραδοχή της αίτησης.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το Δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη, με παρόντες τους Δικαστές που έλαβαν μέρος στη συζήτηση της υπόθεσης,

εκτός από την Πρόεδρο Ανδρονίκη Θεοτοκάτου, που αποχώρησε από την υπηρεσία λόγω συμπλήρωσεως τεσσάρων ετών θητείας στη θέση αυτή και τους Συμβούλους Δημήτριο Πέππα, Κωνσταντίνο Εφεντάκη και Ευφροσύνη Παπαθεοδώρου, που είχαν κώλυμα (άρθρα 11 παρ. 2 του Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο, που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 4129/2013 και 78 παρ. 2 του π.δ. 1225/1981).

**Άκουσε την εισήγηση της Συμβούλου Αγγελικής Πανουτσακοπούλου
και
Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα
Σκέφθηκε κατά τον νόμο**

1. Για την άσκηση της κρινόμενης αίτησης δεν απαιτείται η καταβολή παραβόλου (άρθρα 61 παρ. 1 και 117 του π.δ/τος 1225/1981, Α' 304, και 73 παρ. 1 του, κυρωθέντος με το άρθρο πρώτο του ν. 4129/2013, Α' 52, Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο).

2. Με την υπό κρίση αίτηση, όπως αναπτύσσεται με το κατατεθέν στις 7.5.2018 υπόμνημα, ζητείται η αναίρεση της 996/2017 οριστικής απόφασης του Ι Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου, με την οποία έγινε δεκτή έφεση της ήδη αναιρεσίβλητης εταιρείας κατά της ...../24.7.2014 απόφασης του Υπουργού Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας. Με την απόφαση αυτή επιβλήθηκε σε βάρος της αναιρεσίβλητης δημοσιονομική διόρθωση και ανάκτηση ποσού 1.983.601,85 ευρώ, το οποίο προέρχεται από τη χρηματοδότηση του υποέργου με κωδικό ΟΠΣ ..., του οποίου ανέλαβε την υλοποίηση και το οποίο αποτελεί μέρος του έργου με τίτλο «Κατάρτιση ανέργων σε πιστοποιημένα Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΚΕΚ) 2004-2006», ενταχθέντος στο Ε.Π. «ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ & ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ» του Κ.Π.Σ. 2000-2006, με συγχρηματοδότηση από το Ε.Κ.Τ. και από εθνικούς πόρους.

3. Η αίτηση αυτή έχει ασκηθεί εμπρόθεσμα και νομότυπα. Επομένως, είναι τυπικά δεκτή και πρέπει να ερευνηθεί περαιτέρω ως προς τη βασιμότητα των λόγων της.

4. Προβάλλεται ότι κατ' εσφαλμένη ερμηνεία και πλημμελή εφαρμογή του νόμου, καθώς και με πλημμελή αιτιολογία το Τμήμα δέχθηκε ότι η επίδικη απόφαση δημοσιονομικής διόρθωσης εκδόθηκε κατά παράβαση του ουσιώδους τύπου της προηγούμενης ακρόασης. Ειδικότερα προβάλλεται ότι η επιβολή της δημοσιονομικής διόρθωσης στηρίχθηκε σε αντικειμενικά δεδομένα και στοιχεία γνωστά στην αναιρεσίβλητη, η οποία άλλωστε δεν επικαλείται την ύπαρξη στοιχείων που αποστερήθηκε της δυνατότητας να προβάλει και που θα μπορούσαν να διαφοροποιήσουν την

κρίση των αρμοδίων οργάνων. Η δε αναίρεσίβλητη, με το κατατεθέν στις 7.5.2018 υπόμνημά της, ζητεί την απόρριψη της ένδικης αίτησης και την καταδίκη του Δημοσίου στα δικαστικά της έξοδα.

5. Με τις διατάξεις του Κανονισμού 1260/1999 του Συμβουλίου της 21.6.1999 (ΕΕ L 161) οργανώνεται το θεσμικό καθεστώς των χρηματοδοτικών παρεμβάσεων των διαρθρωτικών ταμείων, μεταξύ των οποίων και το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (άρθρο 2), και λοιπών φορέων της Κοινότητας. Οι χρηματοδοτικές αυτές παρεμβάσεις μπορούν να υλοποιούνται, μεταξύ άλλων, με τη χρηματοδότηση επιχειρησιακών προγραμμάτων (άρθρο 9 στοιχείο ε), στο πλαίσιο δε της εταιρικής σχέσης και κατ' εφαρμογή της αρχής της επικουρικότητας, η ευθύνη για την υλοποίησή τους και ο έλεγχός τους ανατίθεται, κατ' αρχήν, στα κράτη μέλη, τα οποία υποχρεούνται, μεταξύ άλλων, να εξασφαλίζουν ότι τα ενωσιακά κονδύλια χρησιμοποιούνται σύμφωνα με την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης (άρθρο 8). Για τον σκοπό αυτόν εντοπίζουν και διορθώνουν τις παρατυπίες και ανακτούν τα ποσά που ενδεχομένως έχουν απολεσθεί λόγω παρατυπιών που διαπιστώθηκαν (άρθρο 38). Ειδικότερα, επιβάλλουν τις αναγκαίες δημοσιονομικές διορθώσεις, οι οποίες συνίστανται στην ολική ή μερική κατάργηση της σχετικής κοινοτικής συμμετοχής (άρθρο 39), ανάλογα με τη φύση και τη σοβαρότητα των παρατυπιών, καθώς και τις δημοσιονομικές απώλειες των ταμείων (άρθρο 2 του Κανονισμού 448/2001 της Επιτροπής της 2ας Μαρτίου 2001, L 064).

6. Σε εθνικό επίπεδο, στο πλαίσιο της ρύθμισης των ζητημάτων διαχείρισης και ελέγχου των δαπανών των χρηματοδοτικών παρεμβάσεων που υλοποιούνται από τα διαρθρωτικά ταμεία και της ανάκτησης των αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθέντων εθνικών και ενωσιακών κονδυλίων, μεταξύ άλλων, εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση των διατάξεων του άρθρου 104 του ν. 2362/1995 (Α' 247), η 907/052/2.7.2003 κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών, Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και Γεωργίας «Εθνικό σύστημα δημοσιονομικών διορθώσεων για την ανάκτηση αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθέντων ποσών από πόρους του κρατικού προϋπολογισμού για την υλοποίηση προγραμμάτων συγχρηματοδοτούμενων στο πλαίσιο του Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης (Κ.Π.Σ.), του Ταμείου Συνοχής και των Κοινοτικών Πρωτοβουλιών για την προγραμματική περίοδο 2000-2006» (Β' 878).

7. Στην αναφερθείσα στην προηγούμενη σκέψη κοινή υπουργική απόφαση ορίζονται, στο άρθρο 1 αυτής, τα ακόλουθα: «1. Μετά το πέρας του ελέγχου από τα αρμόδια ελεγκτικά όργανα σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 6, 9 και 17 του Ν.2860/2000 συντάσσεται (...) σχετική έκθεση ελέγχου. Στην περίπτωση που διαπιστώνεται αχρεώστητη ή παράνομη καταβολή ποσών από τον προϋπολογισμό Δημόσιων Επενδύσεων (Π.Δ.Ε.)

σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα ή δημόσιες υπηρεσίες και φορείς, που ενεργούν με την ιδιότητα του τελικού δικαιούχου ή του τελικού αποδέκτη, αυτή αναφέρεται στην έκθεση και ζητείται η ανάκτησή τους. Η έκθεση ελέγχου εγκρίνεται εντός προθεσμίας τριάντα (30) ημερολογιακών ημερών από τα αρμόδια όργανα (...) Μετά την παρέλευση της προθεσμίας αυτής, η έκθεση ελέγχου θεωρείται εγκεκριμένη. 2. Απόσπασμα της έκθεσης ελέγχου και του εγκεκριμένου πορίσματος (που αφορά τον κάθε ελεγχόμενο) κοινοποιείται εγγράφως, κατά τις διατάξεις του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας από την υπηρεσία που διέταξε τον έλεγχο, στους ελεγχόμενους (...). 3. Με το έγγραφο επίδοσης της έκθεσης ελέγχου και του εγκεκριμένου πορίσματος καλείται ο ελεγχόμενος να λάβει γνώση του περιεχομένου της και να διατυπώσει εγγράφως και εντός προθεσμίας τριάντα (30) ημερολογιακών ημερών από την κοινοποίησή τους, τυχόν αντιρρήσεις του ή την αποδοχή τους (...) (I) Στην περίπτωση κατά την οποία: α) ο ελεγχόμενος διατυπώσει εγγράφως τις αντιρρήσεις του εντός της αυτής προθεσμίας και οι αντιρρήσεις αυτές κριθούν αβάσιμες στο σύνολό τους από την υπηρεσία που διέταξε τον έλεγχο (...) ή β) η ανωτέρω προθεσμία παρέλθει άπρακτη το πόρισμα της έκθεσης ελέγχου καθίσταται οριστικό με απόφαση δημοσιονομικής διόρθωσης που εκδίδεται εντός δεκαπέντε (15) ημερολογιακών ημερών, μετά το πέρας των τριάντα (30) ημερολογιακών ημερών από την κοινοποίηση της έκθεσης ελέγχου και του εγκεκριμένου πορίσματος από τα αρμόδια όργανα, όπως αυτά ορίζονται στο άρθρο 2 της παρούσας (...). Περαιτέρω, στο άρθρο 2 της ως άνω απόφασης, όπως η παράγραφος 4 του άρθρου αυτού προστέθηκε με την 701/0052/5.4.2013 κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών, Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας, Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (Β' 803), ορίζεται: «Αρμόδια όργανα για την έκδοση της απόφασης δημοσιονομικής διόρθωσης είναι: 1. (...) 4. Ο Υπουργός Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας, Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων μετά από εισήγηση της Αρχής Πληρωμής, όταν η αχρεώστητη ή παράνομη καταβολή διαπιστώνεται από έλεγχο του Σώματος Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος (ΣΔΟΕ). Για την έκδοση της εν λόγω απόφασης, το ΣΔΟΕ διαβιβάζει το οριστικό πόρισμα του ελέγχου στην Αρχή Πληρωμής, καθώς και όλα τα απαραίτητα στοιχεία σε επίπεδο παραστατικού δαπάνης (αριθμοί των τιμολογίων που σχετίζονται με την παράτυπη ή παράνομη δαπάνη, ημερομηνία έκδοσης παραστατικού), τα στοιχεία ταυτότητας του ελεγχθέντος έργου και τα στοιχεία που περιγράφουν τη φύση της παράβασης και την τεκμηριώνουν (...).»

8. Με τις ως άνω διατάξεις, προβλέπεται, μεταξύ άλλων, πριν από την έκδοση απόφασης δημοσιονομικής διόρθωσης, η παροχή της δυνατότητας στον ελεγχόμενο να διατυπώσει εγγράφως τις αντιρρήσεις του εντός προθεσμίας 30 ημερών από την κοινοποίηση σε αυτόν της σχετικής έκθεσης ελέγχου που συντάσσεται από τα αρμόδια όργανα (διαχειριστική

αρχή, αρχή πληρωμής, επιτροπή δημοσιονομικού ελέγχου -άρθρα 6, 9 και 17 του ν. 2860/2000- και ΣΔΟΕ, το οποίο διαβιβάζει το σχετικό πόρισμα στην αρχή πληρωμής, βάσει της ως άνω 701/0052/5.4.2013 κυα). Ειδικότερα, με την κοινοποίηση στον ελεγχόμενο της έκθεσης ελέγχου και τη χορήγηση σ' αυτόν της προβλεπόμενης προθεσμίας για την υποβολή αντιρρήσεων, ικανοποιείται το συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμα προηγούμενης ακρόασης αυτού (άρθρο 20 παρ. 2 του Συντάγματος), το οποίο, ως δικαίωμα άμυνας, περιλαμβάνεται και στα θεμελιώδη δικαιώματα που αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της έννομης τάξης της Ένωσης, και κατοχυρώνεται με τον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων (άρθρο 41 παρ. 2). Η δε άσκηση του δικαιώματος αυτού αποβλέπει στην παροχή της δυνατότητας στον ελεγχόμενο να προβάλει σε κατάλληλο χρόνο συγκεκριμένους ισχυρισμούς, δυνάμενους να ασκήσουν επιρροή στη λήψη της σχετικής απόφασης δημοσιονομικής διόρθωσης. Στο πλαίσιο αυτό, και σε συνδυασμό με την αρχή της πρακτικής αποτελεσματικότητας του δικαίου της Ένωσης, παρέχεται ένα περιθώριο εκτίμησης στο Δικαστήριο να αξιολογήσει την ύπαρξη ή μη ουσιώδους προσβολής του δικαιώματος προηγούμενης ακρόασης και συνακόλουθα τη λυσιτέλεια του σχετικώς προβαλλόμενου λόγου, σε συνάρτηση με τις ειδικές περιστάσεις κάθε συγκεκριμένης περίπτωσης και ιδίως με τη φύση της απόφασης, το νομικό πλαίσιο εντός του οποίου αυτή εκδόθηκε και το πραγματικό της υπόβαθρο. Ειδικότερα, πλημμέλειες κατά τη διαδικασία κοινοποίησης της έκθεσης ελέγχου μετά του σχετικού πορίσματος και υποβολής αντιρρήσεων, επιδρούν στο κύρος της επιγενόμενης ανάκτησης εφόσον κριθεί, ύστερα από συνεκτίμηση των νομικών και πραγματικών δεδομένων κάθε συγκεκριμένης υπόθεσης, ότι έθιξαν ουσιωδώς το δικαίωμα άμυνας και προηγούμενης ακρόασης του ελεγχόμενου, υπό την έννοια ότι περιήγαγαν τον ελεγχόμενο σε κατάσταση πρακτικής αδυναμίας να προβάλει στον κατάλληλο χρόνο ισχυρισμούς που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε διαφορετική, ευνοϊκότερη κρίση τα επιβάλλοντα την ανάκτηση όργανα (βλ. αποφ. ΕλΣ Ολ. 1038/2017, σκ. II Δ, 1794/2018, σκ. 30, πρβλ. Δ.Ε.Ε. C-383/2013 PPU, παρ. 32-34, 38).

9. Στην προκειμένη περίπτωση, με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφασή του, το δικάσαν Τμήμα δέχθηκε, κατά την ανέλεγκτη αναιρετικά κρίση του, όσα εκτίθενται στις σκέψεις 10 -23 που ακολουθούν.

10. Με την ...../18.12.2003 απόφαση του Γενικού Γραμματέα Διαχείρισης Κοινοτικών και Άλλων Πόρων του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων εγκρίθηκε η υλοποίηση από την αναιρεσίβλητη του υποέργου με κωδικό ΟΠΣ ..., που αποτελεί μέρος του έργου με τίτλο «Κατάρτιση ανέργων σε πιστοποιημένα Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΚΕΚ) 2004-2006», ενταχθέντος στο Ε.Π. «ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ & ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ» του Κ.Π.Σ. 2000-2006, με

συγχρηματοδότηση από το Ε.Κ.Τ. και από εθνικούς πόρους, μέσω του ΠΔΕ. Φυσικό αντικείμενο του ανωτέρω υποέργου ήταν η υλοποίηση εκ μέρους της αναιρεσίβλητης δεκαεννέα (19) προγραμμάτων κατάρτισης ανέργων, σε διάφορες πόλεις της Ελλάδας (....., ..., ... και .....), ενώ το τελικό κόστος του υποέργου ανήλθε στο ποσό του 1.983.601,85 ευρώ.

11. Μεταξύ της αναιρεσίβλητης και της Ειδικής Υπηρεσίας Εφαρμογής Συγχρηματοδοτούμενων Ενεργειών από το Ε.Κ.Τ. υπεγράφη σχετικά η από 9.2.2004 σύμβαση, στην οποία ορίζεται, μεταξύ άλλων, ότι «εφ' όσον από τον έλεγχο όλων των δικαιολογητικών, προκύψει ότι το πρόγραμμα/τα κατάρτισης δεν υλοποιήθηκε/αν σύμφωνα με τους όρους της προκήρυξης, της εγκριτικής απόφασης, της σύμβασης, των προσφορών του αναδόχου κ.ά. συμβατικών εγγράφων, το γεγονός αυτό δύναται να επιφέρει έως και την καταγγελία αυτού/ών και την επιστροφή των μέχρι τότε εισπραχθεισών δόσεων» (άρθρο 5.3.4), ότι «ο Ανάδοχος ευθύνεται έναντι της Αναθέτουσας Αρχής, για κάθε υποχρέωση που απορρέει από τη σύμβαση αυτή ή από το Νόμο» (άρθρο 6.1) και ότι «οφείλει, στο πλαίσιο της υλοποίησης του ανατεθέντος σε αυτόν Υποέργου να υποβάλει στους εκπροσώπους της Αναθέτουσας Αρχής, των αρμόδιων εθνικών αρχών (Ε.Υ. Διαχείρισης του Ε.Π., Αρχή Πληρωμής, Ε.Δ.ΕΛ. κ.λπ.), και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, όποτε του ζητηθεί, οποιοδήποτε αποδεικτικό της ομαλής εξέλιξης του Υποέργου στοιχείο, σύμφωνα με την παρούσα Σύμβαση, όπως, ενδεικτικά, φορολογικά στοιχεία και δικαιολογητικά δαπανών, στοιχεία που αφορούν την πορεία του φυσικού αντικείμενου του Υποέργου, συμβάσεις εκπαιδευτών κλπ.» (άρθρο 6.2).

12. Κατόπιν της από 27.7.2009 καταγγελίας του ....., που απασχολήθηκε στην αναιρεσίβλητη ως επιστημονικός υπεύθυνος και υπεύθυνος κατάρτισης, διενεργήθηκε τον Ιούλιο του έτους 2010 επιτόπιος έλεγχος από τους εκπροσώπους της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF) στις εγκαταστάσεις της εταιρείας. Παράλληλα διενεργήθηκε έλεγχος και από το Σ.Δ.Ο.Ε., το οποίο συνέταξε την από 27.9.2010 έκθεση ελέγχου (αρ. υπόθ. ..../10), με αντικείμενο την ορθή εφαρμογή των διατάξεων του π.δ/τος 186/1992 (Κώδικας Βιβλίων και Στοιχείων).

13. Όπως διαπιστώθηκε, η αναιρεσίβλητη είχε εκδώσει και καταχωρίσει στα βιβλία της έντεκα (11) επιταγές, οι οποίες χαρακτηρίστηκαν από τον έλεγχο πλαστές. Πέντε (5) από τις επιταγές αυτές και συγκεκριμένα οι υπ' αριθμ. ....../20.9.2005 (ποσού 599,73 ευρώ), .../30.8.2005 (ποσού 145,95 ευρώ), .../20.9.2005 (ποσού 2.457,15 ευρώ), .../3.10.2005 (ποσού 96,00 ευρώ) και ....../3.10.2005 (ποσού 96,00 ευρώ) αφορούσαν στη χρήση 2005, τρεις (3) επιταγές και συγκεκριμένα οι υπ' αριθμ. ....8.12.2006 (ποσού 96,00 ευρώ),

...../8.12.2006 (ποσού 96,00 ευρώ) και ...../8.12.2006 (ποσού 96,00 ευρώ) αφορούσαν στη χρήση 2006 και, τέλος, οι υπόλοιπες τρεις (3) επιταγές και συγκεκριμένα οι υπ' αριθμ. ..../31.5.2007 (ποσού 192,00 ευρώ), .../31.5.2007 (ποσού 576,00 ευρώ) και ...../31.5.2007 (ποσού 320,00 ευρώ), αφορούσαν στη χρήση 2007.

14. Στις 27.9.2010 επιδόθηκε από το Σ.Δ.Ο.Ε. στην αναιρεσίβλητη η .../2010 κλήση προς ακρόαση, καθώς και το ..../10 υπηρεσιακό σημείωμα ελέγχου, στο οποίο καταγράφονταν οι διαπιστωθείσες παραβάσεις, προκειμένου να διατυπώσει τις απόψεις της.

15. Η αναιρεσίβλητη υπέβαλε τα ..../27.9.2010 και ..../28.9.2010 υπομνήματα, με τα οποία φέρεται να αποδέχθηκε τις διαπιστώσεις του ελέγχου.

16. Ενόψει των ανωτέρω, με τις ....., ... και .../16.3.2011 αποφάσεις του Προϊσταμένου της Κ' Δ.Ο.Υ. .... επιβλήθηκαν σε βάρος της αναιρεσίβλητης για την ανωτέρω αιτία αντίστοιχα πρόστιμα, κατ' επίκληση των διατάξεων του π.δ/τος 186/1992 και του ν. 2523/1997, το συνολικό ποσό των οποίων, κατόπιν των ..., ... και .../25.5.2011 Πρακτικών Διοικητικής Επίλυσης ή μη Προστίμου Κ.Β.Σ. της ίδιας Δ.Ο.Υ., περιορίστηκε σε 4.446,75 ευρώ και καταβλήθηκε στο σύνολό του από την εταιρεία.

17. Τον Ιούνιο του έτους 2014 συντάχθηκε από τους ελεγκτές της OLAF η OF/.../... τελική έκθεση, στην οποία αναφέρεται ότι η εν λόγω Υπηρεσία ενήργησε κατόπιν της από 27.7.2009 καταγγελίας σχετικά με τη χρήση πλαστών εγγράφων πληρωμών ως δικαιολογητικών για δαπάνες που αφορούν σχέδια επαγγελματικής κατάρτισης που συγχρηματοδοτούνται από το Ε.Κ.Τ., ότι υπεύθυνη για την υποβολή πλαστών εγγράφων θεωρείται η αναιρεσίβλητη, ότι τα γεγονότα που καταγγέλθηκαν έλαβαν χώρα τα έτη 2005 και 2006 και ότι τα πλαστά δικαιολογητικά πληρωμής αφορούν τρία (3) έργα και συγκεκριμένα εκείνα με κωδικούς ΟΠΣ ..., ... και ....

18. Ειδικά όσον αφορά στο επίμαχο υποέργο με κωδικό ΟΠΣ ..., στην έκθεση της OLAF αναφέρεται, μεταξύ άλλων, ότι από την ανάλυση του εκπαιδευτικού φακέλου πέντε (5) σεμιναρίων του υποέργου διαπιστώθηκαν ενδείξεις για σοβαρές παρατυπίες σχετικά με τη διεξαγωγή της κατάρτισης και συγκεκριμένα: α) ότι για το σεμινάριο με αριθμό ....., ο κατάλογος παρουσιών της 14.7.2004 δεν φέρει υπογραφή του καταγγέλλοντος, μολονότι αυτός αναφέρεται ως εκπαιδευτής κατά τη συγκεκριμένη ημερομηνία, ενώ στις 2.9.2004 στον κατάλογο παρουσιών έχει διαγραφεί το όνομα μιας σπουδάστριας, οι δε υπογραφές της συγκεκριμένης στους καταλόγους παρουσιών φαίνεται να διαφέρουν

σημαντικά μεταξύ τους, β) ότι για το σεμινάριο με αριθμό ....., οι υπογραφές μιας σπουδάστριας στους καταλόγους παρουσιών φαίνεται να διαφέρουν σημαντικά μεταξύ τους, ενώ σχεδόν καμία από τις υπογραφές των σπουδαστών που περιέχονται στον πίνακα για την καταβολή των αποζημιώσεων δεν είναι παρόμοια με την αντίστοιχη των καταλόγων παρουσιών και γ) ότι για το σεμινάριο με αριθμό ....., μία από τις σπουδάστριες υπογράφει με τα αρχικά (ΑΠ), αλλά σε ένα από τα έγγραφα υπογράφει αντιστρέφοντας τα αρχικά της (ΠΑ). Περαιτέρω, από την ανάλυση του τρέχοντος λογαριασμού του καταγγέλλοντος ..... κατά τα έτη 2005 και 2006, διαπιστώθηκε η εμφάνιση λογιστικών κινήσεων σχετικά με υπηρεσίες που φέρεται ότι παρασχέθηκαν από τον ανωτέρω, οι οποίες, όμως, βασίζονται σε έγγραφα που εκδόθηκαν από την αναιρεσίβλητη (και όχι από τον ίδιο).

19. Αναφορικά με τις επιταγές με αριθμό ..... (ποσού 2.626,26 ευρώ), ... (ποσού 2.642,16 ευρώ), ... (ποσού 1.851,16 ευρώ), ... (ποσού 1.293,91 ευρώ) και ..... (ποσού 2.052,65 ευρώ), που εκδόθηκαν στις 8.12.2006 και αποτέλεσαν αντικείμενο της καταγγελίας, καθώς ο καταγγέλλων ισχυρίστηκε ότι ουδέποτε πληρώθηκε ούτε παρείχε κατάρτιση, διαπιστώθηκε ότι τα οικεία ποσά δεν καταγράφονταν ως πληρωμές στον λογαριασμό του καταγγέλλοντος στο λογιστικό σύστημα της εταιρείας, όμως, τα έγγραφα των δαπανών, στα οποία βασίστηκαν οι επιταγές, καταχωρίστηκαν τον Δεκέμβριο του έτους 2006, ενώ δεν εκδόθηκαν από τον καταγγέλλοντα, αλλά από την ίδια την αναιρεσίβλητη.

20. Όσον αφορά στις έντεκα (11) επιταγές για τις οποίες εκδόθηκε η από 27.9.2010 έκθεση ελέγχου (αρ. υπόθ. ....) του Σ.Δ.Ο.Ε., διαπιστώθηκε ότι τρεις (3) επιταγές και συγκεκριμένα οι υπ' αριθμ. .... (ποσού 96,00 ευρώ), ... (ποσού 96,00 ευρώ) και .... (ποσού 96,00 ευρώ) συνδέονται με το υπόεργο με κωδικό ΟΠΣ ....., ενώ κατά τα λοιπά αναφέρεται στην έκθεση ότι «οι πληροφορίες που κατέχει η OLAF δεν επιτρέπουν τη σύνδεση των λοιπών επιταγών με ειδικές δράσεις κατάρτισης».

21. Σε σχέση με τη νομική αξιολόγηση των ευρημάτων, η OLAF έκρινε ότι παρατηρήθηκαν σοβαρές παρατυπίες και, ιδίως, η υποβολή πλαστών εγγράφων ως δικαιολογητικών δαπανών και πληρωμών.

22. Στην ίδια ως άνω έκθεση αναφέρεται ότι η αναιρεσίβλητη έλαβε γνώση των πραγματικών περιστατικών που οδήγησαν στην έρευνα, ότι κλήθηκε να διατυπώσει παρατηρήσεις στην πράξη ελέγχου και ότι αποφάσισε να μην προσθέσει τίποτα.

23. Αφού λήφθηκαν υπόψη οι ανωτέρω εκθέσεις (της OLAF και του Σ.Δ.Ο.Ε.), καθώς και το γεγονός ότι «η Αρχή Πληρωμής έχει πλέον την αρμοδιότητα για την έκδοση αποφάσεων δημοσιονομικών διορθώσεων με βάση τα ευρήματα που διαπιστώνει το ΣΔΟΕ», εκδόθηκε από τον Προϊστάμενο της Ειδικής Υπηρεσίας Αρχής Πληρωμής του Υπουργείου Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας το .../2.7.2014 ενημερωτικό σημείωμα, με το οποίο προτάθηκε η έκδοση απόφασης δημοσιονομικής διόρθωσης για το σύνολο της καταβληθείσας δημόσιας δαπάνης. Κατόπιν αυτών, εκδόθηκε η προσβαλλόμενη απόφαση, στο προοίμιο της οποίας μνημονεύονται, μεταξύ άλλων, οι προαναφερθείσες εκθέσεις της OLAF και του Σ.Δ.Ο.Ε., με την οποία επιβλήθηκε σε βάρος της αναιρεσίβλητης δημοσιονομική διόρθωση - ανάκτηση ποσού 1.983.601,85 ευρώ, που αντιστοιχεί στο σύνολο της χρηματοδότησης της πράξης με κωδικό ΟΠΣ ..., δεδομένου ότι «από τους ελέγχους που διενήργησαν η OLAF και το ΣΔΟΕ (...) διαπιστώθηκε η χρήση και υποβολή πλαστών παραστατικών ως δικαιολογητικών δαπανών και πληρωμών».

24. Με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση έγινε δεκτή έφεση της αναιρεσίβλητης κατά της .../24.7.2014 απόφασης του Υπουργού Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας και ακυρώθηκε η πράξη αυτή, με την αιτιολογία ότι εκδόθηκε κατά παραβίαση του δικαιώματος προηγούμενης ακρόασης της αναιρεσίβλητης. Ειδικότερα η διαπιστωθείσα παραβίαση του δικαιώματος αυτού στηρίζεται στις ακόλουθες παραδοχές της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης: (i) Η από 27.9.2010 έκθεση ελέγχου (αρ. υπόθ. ...) του Σ.Δ.Ο.Ε. αφορά αποκλειστικά στον έλεγχο εφαρμογής των διατάξεων του π.δ/τος 186/1992 (Κώδικας Βιβλίων και Στοιχείων), δηλαδή σε αμιγώς φορολογικό έλεγχο, χωρίς οποιαδήποτε σύνδεση ή αναφορά, άμεση ή έμμεση, στο πραγματικό γεγονός της υλοποίησης από την αναιρεσίβλητη του συγχρηματοδοτούμενου υποέργου με κωδικό ΟΠΣ ..., στο οποίο αφορά η επιβληθείσα δημοσιονομική διόρθωση, και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την ιδιότητά της ως αναδόχου αυτού. (ii) Η .../2010 κλήση προς ακρόαση, που επιδόθηκε στην αναιρεσίβλητη, η οποία υπέβαλε τα .../27.9.2010 και .../28.9.2010 υπομνήματα, αφορούσε αποκλειστικά στη διαδικασία επιβολής φορολογικών κυρώσεων, βάσει του π.δ/τος 186/1992 και του ν. 2523/1997, ενόψει των αναφερομένων στο .../10 υπηρεσιακό σημείωμα ελέγχου και μάλιστα εκδόθηκαν σχετικές αποφάσεις επιβολής προστίμων του Προϊσταμένου της ... Δ.Ο.Υ. .... σε βάρος της αναιρεσίβλητης, η οποία και κατέβαλε τα σχετικά ποσά, όπως αυτά περιορίστηκαν κατόπιν διοικητικής επίλυσης της διαφοράς. (iii) Οι αναφερόμενες στην εν λόγω έκθεση του Σ.Δ.Ο.Ε. έντεκα (11) επιταγές, που χαρακτηρίστηκαν πλαστές, ουδόλως προκύπτει ή αναφέρεται στο σώμα αυτής ότι αποτέλεσαν διαχειριστικό στοιχείο πληρωμών του υποέργου με κωδικό ΟΠΣ .... (iv) Το γεγονός ότι η έκθεση αυτή του Σ.Δ.Ο.Ε. εκδόθηκε και κοινοποιήθηκε στο πλαίσιο φορολογικού ελέγχου, που περατώθηκε με

την καταβολή των σχετικών προστίμων από την αναιρεσίβλητη, επιρρωνύεται και από το γεγονός ότι η προσβληθείσα απόφαση εκδόθηκε πολύ μεταγενέστερα και συγκεκριμένα τέσσερα (4) περίπου χρόνια αργότερα (24.7.2014). (v) Όσον αφορά στην τελική έκθεση της OLAF (αριθ. φακέλου OF/...), με την οποία επιχειρείται, το πρώτον, μια σύνδεση των ευρημάτων του ελέγχου με τους κωδικούς ΟΠΣ συγκεκριμένων υποέργων (... και ...), στα οποία περιλαμβάνεται και το επίμαχο (με κωδικό ΟΠΣ ...), αυτή ουδόλως κοινοποιήθηκε από την Αρχή Πληρωμής στην αναιρεσίβλητη προκειμένου να διατυπώσει τις τυχόν αντιρρήσεις της, σύμφωνα με τα άρθρα 1 και 2 παρ. 4 της 907/052/2.7.2003 κοινής υπουργικής απόφασης, ενώ το ίδιο συνέβη και με το 49/2.7.2014 ενημερωτικό σημείωμα. (vi) Το γεγονός ότι, όπως αναφέρεται στη σελ. 16 της εν λόγω τελικής έκθεσης, κατά τον επιτόπιο έλεγχο η αναιρεσίβλητη έλαβε γνώση των πραγματικών περιστατικών που οδήγησαν στην έρευνα, κλήθηκε να διατυπώσει παρατηρήσεις και αποφάσισε να μην προσθέσει τίποτα, ουδόλως πληροί τις προϋποθέσεις που τάσσει η εν λόγω ειδική νομοθεσία, καθώς κατά τον χρόνο του επιτόπιου ελέγχου, που διενεργήθηκε τον Ιούλιο του έτους 2010, δεν είχαν συγκεκριμενοποιηθεί και διατυπωθεί κατά τρόπο αρκούντως σαφή τα ελεγκτικά ευρήματα και, συνακόλουθα, δεν υπήρχε, εξ αντικειμένου, πραγματική δυνατότητα άμυνας της αναιρεσίβλητης σε σχέση με τις διαπιστώσεις του ελέγχου.

25. Το Τμήμα, με τις ως άνω παραδοχές του, κατ' ορθή ερμηνεία και εφαρμογή του νόμου έκρινε, όπως εκτίθεται ειδικότερα στις επόμενες σκέψεις, ότι η προσβληθείσα ενώπιόν του απόφαση δημοσιονομικής διόρθωσης εκδόθηκε κατά παραβίαση του δικαιώματος προηγούμενης ακρόασης της αναιρεσίβλητης, αιτιολόγησε δε νομίμως και επαρκώς την κρίση του, συνεκτιμώντας όλες τις κρίσιμες περιστάσεις της συγκεκριμένης υπόθεσης, κατά τα προαναφερόμενα.

26. Όπως ορθώς δέχθηκε το Τμήμα, ο διενεργηθείς από το ΣΔΟΕ έλεγχος και η σύνταξη σχετικής έκθεσης κατά το έτος 2010 έφερε αμιγώς φορολογικό χαρακτήρα, χωρίς οποιαδήποτε σύνδεση με το κρίσιμο υποέργο και συσχέτιση με την πιθανότητα επιβολής δημοσιονομικής διόρθωσης σε βάρος της αναιρεσίβλητης, περίπτωση που μάλιστα δεν προβλεπόταν καν στον νόμο κατά τον κρίσιμο χρόνο, καθώς η διαβίβαση πορίσματος ελέγχου από το ΣΔΟΕ στην αρχή πληρωμής για την έκδοση απόφασης δημοσιονομικής διόρθωσης προβλέφθηκε το πρώτον με την προαναφερόμενη 701/0052/5.4.2013 κοινή υπουργική απόφαση.

27. Εξάλλου, η έκθεση της OLAF ουδέποτε κοινοποιήθηκε στην αναιρεσίβλητη, ούτε ταυτίζεται με την έκθεση ελέγχου του ΣΔΟΕ, καθώς με αυτήν το πρώτον επιχειρήθηκε σύνδεση με το κρίσιμο υποέργο, με το οποίο συσχετίστηκαν μόνο 3 από τις 11 επιταγές για τις οποίες αποφάνθηκε

το ΣΔΟΕ, ενώ στις λοιπές διαπιστώσεις, για μέρος του υλοποιούμενου υποέργου, δεν είχε προβεί το ΣΔΟΕ. Όπως δε ορθώς δέχθηκε Τμήμα, η αναφορά στην οικεία έκθεση του έτους 2014 ότι κατά τον επιτόπιο έλεγχο που διενεργήθηκε το έτος 2010, σε χρόνο δηλαδή που δεν είχαν διατυπωθεί σαφή ελεγκτικά ευρήματα, η αναιρεσίβλητη έλαβε γνώση των πραγματικών περιστατικών που οδήγησαν στην έρευνα και αποφάσισε να μη διατυπώσει παρατηρήσεις, δεν ικανοποιεί το δικαίωμα προηγούμενης ακρόασης σε σχέση με τη ληφθείσα απόφαση δημοσιονομικής διόρθωσης. Αντίθετα, πριν από την έκδοση της απόφασης αυτής δεν κοινοποιήθηκε αρμοδίως στην εκκαλούσα καμία έκθεση ή πόρισμα ελέγχου με συγκεκριμένες ελεγκτικές διαπιστώσεις προσανατολισμένες στην επιβολή της επίμαχης δημοσιονομικής διόρθωσης και την ανάκτηση του συνόλου της χρηματοδότησης, ώστε να της παρασχεθεί η πραγματική δυνατότητα άμυνας κατά αυτής.

28. Περαιτέρω, από το επιτρεπτός επισκοπούμενο δικόγραφο έφεσης δεν προκύπτει στην προκειμένη περίπτωση προφανής αλυσιτέλεια της τήρησης του τύπου της προηγούμενης ακρόασης, δοθέντος ότι η αναιρεσίβλητη αρνείται με τους εκτενώς προβαλλόμενους λόγους της τη συνδρομή όχι μόνο των νομικών αλλά και των πραγματικών προϋποθέσεων για την επιβολή της επίμαχης δημοσιονομικής διόρθωσης, προβάλλει την επιτυχή περάτωση του σχετικού υποέργου και αμφισβητεί την ύπαρξη και σε κάθε περίπτωση τη βαρύτητα των αποδιδόμενων σε αυτή παρατυπιών, καθώς και την επίδρασή τους στην υλοποίηση του συνόλου του υποέργου, επικαλούμενη σχετικώς και αμετάκλητη αθωωτική απόφαση ποινικού δικαστηρίου, που κατά τους ισχυρισμούς της δεν είχε περιέλθει σε γνώση των αρμοδίων οργάνων πριν από την έκδοση της ως άνω απόφασης δημοσιονομικής διόρθωσης.

29. Κατόπιν τούτων, οι περί του αντιθέτου προβαλλόμενοι αναιρετικοί λόγοι είναι απορριπτέοι ως αβάσιμοι.

30. Κατά την ειδικότερη γνώμη της Αντιπροέδρου Μαρίας Βλαχάκη, προκειμένου να κριθεί το βάσιμο του λόγου εφέσεως περί παραβίασεως του δικαιώματος σε προηγούμενη ακρόαση, δεν απαιτείται να εξετασθεί η λυσιτέλεια της προβολής με το δικόγραφο της εφέσεως των οικείων ισχυρισμών, καθόσον πρόκειται για παραβίαση δικαιώματος προστατευόμενου από το Σύνταγμα (20 παρ. 2) άνευ όρων και περιορισμών.

31. Κατ' ακολουθίαν των προεκτεθέντων, πρέπει να απορριφθεί η κρινόμενη αίτηση αναίρεσης.

32. Το Δικαστήριο, κατ' εκτίμηση των περιστάσεων, κρίνει ότι πρέπει να απαλλαγεί το Ελληνικό Δημόσιο από τα δικαστικά έξοδα της

αναιρεσίβλητης (άρθρο 275 παρ. 1 εδ. ε΄ του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας, κυρωθέντος με το άρθρο πρώτο του ν. 2717/1999, Α΄ 97, αναλόγως εφαρμοζόμενο βάσει του άρθρου 123 του π.δ/τος 1225/1981, όπως αυτό ισχύει μετά την τροποποίησή του με το άρθρο 12 παρ. 2 του ν. 3472/2006, Α΄ 135).

Για τους λόγους αυτούς

Απορρίπτει την αίτηση του Ελληνικού Δημοσίου για αναίρεση της 996/2017 απόφασης του Ι Τμήματος.

Απαλλάσσει το Ελληνικό Δημόσιο από τα δικαστικά έξοδα της αναιρεσίβλητης.

Κρίθηκε και αποφασίστηκε στην Αθήνα, στις 27 Νοεμβρίου 2019.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Η ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΑΡΜΑΣ

ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΠΑΝΟΥΤΣΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΕΛΕΝΗ ΑΥΓΟΥΣΤΟΓΛΟΥ

Δημοσιεύθηκε σε έκτακτη δημόσια συνεδρίαση, στις 12 Μαΐου 2020.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΑΡΜΑΣ

ΕΛΕΝΗ ΑΥΓΟΥΣΤΟΓΛΟΥ